क्रान्तायाम् अमरः । तस्याः सर्वत्र तिक्तत्वात् तथात्वम्

तिक्तगुञ्जा स्त्री गुञ्जेव तिक्ता राजदन्ता० । करञ्जे हारा०

तिक्तघृत न० सुश्रुतोक्ते घृतभेदे तत्पाकविधिस्तत्रोक्तो यथा "त्रिफलापटोलपिचुमर्दाटरूषककटुरोहिणीदुरालभाभाया भार्गीपर्पटकाश्चैतेषां द्विपलिकान् भागान् जलद्रोणे प्रक्षिप्य पादावशेषं कषायमादाय कल्कमेषां वक्ष्यमाणानि भेषजान्यर्द्धपलिकानि त्रायमाणासुस्तेन्द्रयवचन्दनकिराततिक्तानि पिप्पल्यश्चैतानि घृतप्रस्थे समावाप्य विपचेदेतत्तिक्तकं नाम सर्पिः कुष्ठविषमज्वरगुल्मार्शोग्रहणीदोषशोफपाण्डुरोगविसर्पपाण्डुग्रशमनं चेति । "त्रिरात्रं त्रिरात्राद्व्यपतर्पणान्ते प्रातस्तयोस्तिक्तघृतं प्रशस्तम्" सुश्रु० । तिक्तसर्पिरादयोऽप्यत्र न० ।

तिक्ततण्डुला स्त्री तिक्तस्तण्डुलोऽन्तःशस्यं यस्याः । पिप्पल्याम् राजनि० ।

तिक्ततुण्डी स्त्री कर्म० । कटुतुम्बीलतायां राजनि० ।

तिक्ततुम्बी स्त्री कर्म० । कटुतुम्बाम् (तितलाउ) रत्नमा० ।

तिक्तदुग्धा स्त्री तिक्तं दुग्धं निर्यासो यस्याः । १क्षीरिण्याम्, राजनि० । २स्वर्णक्षीर्याम् जटा० ।

तिक्तधातु पु० कर्म० । पित्ते धातौ राजनि० ।

तिक्तपत्र पु० तिक्तं पत्रमस्य । (काकरोल) १कर्कोटके । २तिक्तपत्रके वृक्षमात्रे त्रि० कर्म० । ३तिक्ते पत्रे न० ।

तिक्तपर्वन् स्त्री तिक्तं पर्व ग्रन्थिर्यस्याः । १ग्रन्थिदूर्वायाम् जटा० । २हिलमोच्यां ३गुडूच्यां ४यष्टिमधुलतायाञ्च मेदि० ।

तिक्तपुष्पा स्त्री तिक्तानि पुष्पाण्यस्याः । (आकनादी) १पाठायाम् राजनि० । २तिक्तपुष्पके वृक्षमात्रे त्रि० । कर्म० । ३तिक्ते पुष्पे न० ।

तिक्तफल पु० तिक्तानि फलानि अस्य । १कतकवृक्षे (निर्मौल्य) राजनि० । २यवतिक्तायां शब्दार्थचि० ३तिक्तफलके वृक्षमात्रे त्रि० । ४ वार्त्ताक्यां ५षड्भुजायाञ्च स्त्री टाप् राजनि० । कर्म० । ६तिक्ते फले न० ।

तिक्तभद्रक पु० भद्रं करोति णिच्-ण्वुल् तिक्तोऽपि भद्रकः कर्म० । पटोले शब्दच० ।

तिक्तमरिच पु० तिक्तः मरिच इव । कतकवृक्षे राजनि० ।

तिक्तयवा स्त्री तिक्तः यव इन्द्रयवरसोऽस्यत्र अच् । यङ्गिन्यां पारस्करगृहम् ।

तिक्तरोहिणी स्त्री तिक्ता सती रोहति रुह-णिनि कर्म० । कटुकायाम् (कट्की) स्वार्थे क ह्रस्वः । तिक्तरोहिणिका । तत्रार्थे राजनि० ।

तिक्तवल्ली स्त्री कर्म० । १मूर्वालतायाम् रत्नमा० । २तिक्तलतामात्रे च ।

तिक्तवीजा स्त्री तिक्तानि वीजानि यस्याः । १कटुतुम्बाम् राजनि० । २तिक्तवीजके वृक्षमात्रे त्रि० । कर्म० । ३तिक्ते वीजे न० ।

तिक्तशाक पु० तिक्तः शाकोऽस्य । १वरुणवृक्षे, २खदिरवृक्षे ३पत्रसुन्दरवृक्षे च मेदि० । कर्म० । ४तिक्ते शाके न० ।

तिक्तसार पु० तिक्तः सारो निर्यासोऽस्य । १खदिरे रत्नमा० । २दीर्घरोहिषवृक्षे न० रत्नमा० । ३तिक्तसारके वृक्षमात्रे त्रि० । कर्म० । ४तिक्ते सारे अस्त्री ।

तिक्ता स्त्री तिक्तो रसोऽस्त्यस्य अच् । १कटुरोहिण्यां मेदि० २पाठायां रत्नमा० ३यवतिक्तालतायां ४षड्भुजायां राजनि० ५छिक्कन्यां भावप्र० ।

तिक्ताख्या स्त्री तिक्तेति आख्या यस्याः । कटुतुम्बाम् राजनि० तिक्ताङ्ग्यपि अत्र । [याम् राजनि० ।

तिक्ताङ्गा स्त्री तिक्तमङ्गमस्त्यस्य अच् । पातालगरुडोलता-

तिक्तिका स्त्री तिक्ता स्वार्थे संज्ञायां वाक ह्रस्वे अत इत्वम् । कटुतुम्बाम् शब्दार्थचि० ।

तिग हिंसायाम् आस्कन्दे च भ्वा०पर०सक० सेट् । तिग्नोति अतेगीत् । तितेग । "अग्निं जभ्नैस्तिगितैरत्ति" ऋ० १।१४२।५ । "तिगितैर्निशितैः" भा० ।

तिग्म न०तिज-मक् जस्य गः । १तीक्ष्णे स्पर्शे २तद्वति त्रि० । अमरः । ३ वज्रे निघण्टुः । "तिग्मवीर्यविषाह्येते दन्दशूका महाबलाः" भा० आ० २० अ० ।

तिग्मकर पु० तिग्मः करः किरणो राजग्राहो वाऽस्य । २सूर्ये त्रिका० । ३उग्रराजग्राहके रूपे च । कर्म० । ४तिग्मे करे पु० ।

तिग्मदीधिति पु० तिग्मा दीधितिरस्य । तिग्मांशौ सूर्ये ।

तिग्ममन्यु त्रि० तिग्मो मन्युरस्य । १उग्रक्रोधके । २शिवे पु० "अहश्चरो नक्तचरस्तिग्ममन्युः सुवर्चसः" भा० अनु० १७अ० ।

तिग्मरश्मि पु० तिग्मारश्मयोऽस्य । १सूर्ये । २खररश्मिके त्रि० । कर्म० । ३खरे रश्मौ पु० ।

तिग्मांशु पु० तिग्मा अंशवो यस्य । १सूर्ये जटाधरः "तिग्मांशुरस्तंगतः" जयदेव० । "तिग्मांशुरशिशुरितान्यदूरात्" भट्टिः । २खरकिरणके त्रि० । कर्म० । ३खरे किरणे पु० । [तितेघ ।

तिघ घातने भ्वा० पर० सक० सेट् । तिघ्नोति अतेघीत् ।